

føre til den ulykkelige Fred. Altsaa, ogsaa fra den Side seet, troer jeg, det har været rigtigt, at Forespørgslen er indskrænket saaledes, som skeet er. Nu kunde man vel spørge: Ja, men hvad ville I med denne Forespørgsel? I sige jo selv — det har den ærede Ordfører udtalt, og dertil slutter jeg mig i enhver Henseende — at I ikke paa nogen Maade ville fremkalde nogen Dom eller Straf over disse Førere, der have deeltaget i Kampen, og paa hvem Ansvarret multivitis maatte hvile; det er jo ikke det, I ville. Men fordi man ikke ønsker sælvet nogen Straffedom, fordi man ikke vil række Gaanden til Retsansvar, derfor kan man dog nok i selve Sandhedens Navn ønske en Undersøgelse. Lad os see bort fra — thi det er jo nu falsket til Jorden efter den høitærede Ministers Udtalelser —, hvad der før blev fremhævet af den ærede Ordfører, hvor usikker nemlig enhver Befalingsmand maatte føle sig i sin Stilling, naar disse gamle Begivenheder, hvergang det ønskes af en eller anden Foresat, atter kunde drages frem, thi denne Mulighed er efter den høitærede Conseilspræsidents Udtalelser ikke længere forhaanden. Lad os altsaa see bort herfra; men saa husk man paa, at en saadan Begivenhed som Tabet af Als kunde komme igjen; det var muligt, at Krigsforholdene atter kunde udvikle sig saaledes, at lignende Omstændigheder kunde indtræde. Troer man da ikke, det er i allerhøieste Grad af Bigtighed, at enhver Befalende veed med sig selv, at hans Forhold vil blive prøvet bagefter, veed, at man ikke vil lufte Dinene til for de Feil, der ere skete. Om man end ikke vil straffe dem, vil man dog see klart og tydeligt i Sagen. Troer man ikke, at dette moraliske Tryk har en stor Betydning? Troer man ikke, mange Feilgreb ville undgaaes derved? Derjom man ikke troer det, kjender man kun lidt til den menneskelige Charakter overhovedet. Netop det, at enhver Befalingsmand veed, at hvorledes han er optraadt, hvorledes han har ført Commando, hvilken Conduite han har udviist, alt dette vil blive prøvet bagefter af upartiske Mænd, netop denne Bevidsthed vil have sin store Betydning for Fremtiden, og jeg er vis paa, at i alt Fald Undbladelsen af

en saadan nye Prøvelse vil være desto betænkeligere, jo mere farefulde vi ansee Forholdene rundt omkring i Verden for at være. Der er reist enkelte Indvendinger imod nu saa seent at begynde paa en saadan Undersøgelse. Ja, disse Indvendinger gaae alle ud paa, at der er hengaaet en saa lang Aarvælle, 4—5 Aar. Jeg troer dog ikke, at dette Hensyn er af afgjørende Bigtighed. Man maa nemlig vel vide, at saadanne overordentlige Begivenheder som Tabet af Als maae have præget sig altfor stærkt i alle Deeltageres og Medvirkendes Grindring til, at de ikke skulde mindes dem, jeg siger ikke i 4, 5 Aar, nei, i hele Livet igjennem, og jeg er vis paa, at ikke blot Hovedbegivenhederne, men ogsaa mindre vigtige Data, der staae i Forbindelse med disse, ville endog nu i dette Diebliff i alt Væsentligt staae i frisk Grindring hos de Paagældende. Jeg tvivler derfor ikke paa, at det ikke vilde være forbundet med overveiende Vanskelighed at tilvejebringe virkelige Bidneforklaringer og Udsagn om, hvad der er forefaldet. Derfor mener jeg, at man paa ingen Maade kan sige, at det er for sild, og jeg skal tilføie, hvad den ærede Ordfører allerede har sagt, at netop nu, hvor Eidenfklaberne have sat sig, og hvor en rolig og reifærdig Bedømmelse af disse Forhold lettere kan ventes end i den første Periode efter Kriggen, der er en saadan Undersøgelse langt at foretrække fremfor, naar den skee under Forhold, hvor det Modsatte var Tilfældet. Jeg troer ikke, at den høitærede Conseilspræsident behøver at frygte for, at politiske Eidenfklaber og politiske Partiers forskjelligte Antipathier og Sympathier skulle paany bringes i Bevægelse for denne Sag, thi det troer jeg, man kan sige med Sandhed: Spørgsmaalet om Tabet af Als er intet Partispørgsmaal. Her i denne Sal er der intet Parti, som ikke i høj Grad har sørget over Tabet af Als; nei, det er ganske andre Betragtninger, der her ere komne i Bevægelse. Jeg troer altsaa heller ikke, at denne Indvending fra den høitærede Conseilspræsident bør have nogen synderlig Vægt. Jeg for mit Vedkommende staaer derfor endnu paa samme Standpunkt, som da jeg stillede Forespørgslen, jeg maa antage, at denne Sag